Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ“
Vaikams — „VARPELĮ“

Nr. 37 (119) | Vilnius 1939 m. kovo 28 d. (antradienis) | Antri metai

Šiame numeryje

DAR APIE KLAIPĖDĄ

KLAIPĖDA IR LIETUVIŲ TAUTOS JAUSMAI

Jei kada gyvenime atsitinka išsižadėti tėvams savo vaiko arba vaikui savo tėvų, tai tas išsižadėjimas esti labai skaudus. Nes lieka, kaip buvę, visi giminystės, kraujo ir pagaliau meilės ryšiai, paveldėtos būdo ypatybės, prisiminimai ir kita, o atsiranda dėl kurių nors priežasčių savitarpio neapsikentimas.

Tėvų meilė, o ypač motinos, yra labai didelė. Motina ir blogam savo vaikui nesigaili geros širdies. Bet dažnai atsitinka, kad vaikai savo gerosios motinos nevertina, nebrangina ir negerbia. Ne tik neatsidėkoja jai širdimi už širdį, ne tik neatsilygina gerais darbais už triūsą, bet priešingai, dar įžeidžia. Tai be galo neteisinga, stačiai žiauru, skaudu ir graudu ne tik savam žmogui pergyventi, bet ir svetimam pažiūrėti.

Mūsų motina — tevynė, ilgai svetimą jungą vilkusi, o paskui šiaip taip laisvę atgavusi, turėjo ir tebeturi labai daug tokių tikrųjų savo vaikų, kurie išsižada ir nekenčia savo tautos. Viešai ją šmeižia ir kaip galėdami jai kenkia. Kaip skaudu ir liūdna! Tiek daug mylėtas ir garbintas Lietuvos vakarų pajūrio plotas, kaip daugelis mėgsta lyginti, tie Lietuvos plaučiai, kuriais kvėpavo visas valstybės organizmas, veržte veržiasi atskilti nuo viso savo tėvynės organizmo ir šaukte šaukia atajuonį, kuriam nori savo tėvų protėvių pavyzdžiu vergauti!

Tas pajūris ir tie jo gyventojai žemaičiai, dėl kurių Kęstutis, Vytautas ir kiti didieji mūsų kunigaikščiai tiek daug kariavo su amžinu Lietuvos vakarų priešu, senovėje dar buvo ištikimi ir prisirišę prie tėvų šalies. Tačiau, septynius šimtus metų pavergavę, paprato vergauti. Ir šiandie nebenori pažinti savo tikrosios motinos, nors dar tebekalba jos kalba. Šiandie nekenčia jos meilės glamonėjimų ir užsispyrę žiūri į svetimą poną, kuriam su visa siela ir su visu kūnu ryžtasi bernauti, nors patys tebėra tikro kraujo lietuviai. Sunku kas padaryti. Papratimas vergauti čia yra virtęs antrąja prigimtimi.

Kyla klausimas, ar tie mūsų tautos vaikai, kurie išsižada savo vardo ir kilmės, yra mūsų. Ar tauta jų taip pat turi išsižadėti? Į šį klausimą tėra vienas atsakymas „*ne*“! Nei vakaruose, nei rytuose, kur pilna tokių išsižadėjusių vaikų, tauta negali užmiršti ir neužmirš, to kas sava. Ir tai bus teisinga. Nekenčiąs savo motinos, vaikas nenustoja buvęs jos vaiku ir sunku priversti motiną nuo tokio vaiko atsisakyti.

Bet šiandie Lietuva vis dėlto atsižadėjo savo pajūrio, tiek mylėto ir garbinto netikėlio vaiko. Visi žinome, kad atsisakė jėgos priversta. Bet atsisakydama pabrėžė daugiau nesutiksianti geruoju nė pėdos atiduoti ir tvirtai pareiškė už kitas savo žemes esanti pasiryžusi garbingai kovoje numirti, bet nepasiduoti. Tai labai būdingas reiškinys.

Lengviau tautai atsisakyti to, kas už meilę neapykanta atsimoka, negu to, kas visa širdimi prisirišęs prie savo krašto, jo praeities ir dabarties, gyvena visos tautos džiaugsmais ir bėdomis, negu to, kurs jaučia ir gyvena drauge su visa savo šalimi.

Kas yra tikras savo tautos vaikas, tam nėra sienų. Širdingieji jausmai ir kilnūs darbai lengvai pereina visas dirbtines, matomąsias sienas, o broliškos mintys ir tikra sūnaus ar dukters meilė savo motinai siekia labai toli, stačiai neturi ribų. Ir antraip vertus, kam nėra širdyje meilės tikrajam savojo krašto kamienui, to negali priartinti nei sienos panaikinimas, nei kiti kurie galai. Reikia daugelio bendrojo gyvenimo metų ir palankių sąlygų, kad tai, kas per ilga nuo mūsų atskilo, galėtų ilgainiui vėl grįžti.

Lietuvos valstybei Klaipėdos krašto netekus, liūdime drauge su visa lietuvių tauta. Vilniaus krašto lietuviui ši mūsų bendroji nelaimė yra lygiai skaudi, o gal dar skaudesnė, nei kito kurio krašto lietuviui. Tačiau skausmas ir liudesys neturi reikšti nusiminimo ar nevilties. Kada tautą sukrečia kokia nelaimė, tai sukratą pajunta visi, daugiau ir mažiau prie savo krašto prisirišę žmonės. Mes, matydami šių dienų stambiuosius Europos įvykius ir jėgos viešpatavimo teisę, nieko savųjų negalime kaltinti ir smerkti. Visi norėjome, kad būtų geriau, o ne blogiau. Bet iš tos lietuvių tautos, taigi ir iš visų mūsų bendros nelaimės, kuri mums visiems skaudžiai dirgina jausmus, ne tik galime, bet ir turime šio to pasimokyti. Bendri jausmai, nelaimėje patirti, turi mus visus dar labiau surišti, suartinti.

Lūšėnas.

KLAIPĖDOS NETEKUS

Su Klaipėdos kraštu susijusiais politiniais klausimais prie Lietuvos užsienių reikalų ministerijos yra sudarytas atskiras skyrius, kurio vedėju yra paskirtas buvęs užsienių reikalų ministras St. Lozoraitis.

Klaipėdos krašto neautonominėms įstaigoms perduoti ir turto bei valdininkų išgabenimo reikalu jau yra paskirti komisarai. Lietuvos — dir. Norkaitis, Vokietijos— buvęs Klaipėdos krašto direktorijos pirmininkas Bertulaitis.

Užimant Klaipėdą vokiečiams daug gyventojų turėjo skubiai iš Klaipėdos krašto persikelti Didžiojon Lietuvon. Klaipėdos krašto pasienyje atsirado tūkstančiai pabėgėlių. Daugelis nesuskubo ir savo turto pasiimti.

Dabar dalis pabėgėlių jau yra išskirstyta po visą Lietuvą. Jie stropiai registruojami ir aprūpinami maistu, butais, o valdininkams duodamos vietos kitose įstaigose.

Ir Senatas ratifikavo prekybos sutartį

Šio mėn. 25 dieną Lenkijos Senate buvo svarstyta Lietuvos—Lenkijos prekybos sutartis.

Sutarties klausimą referavo senatorius Katelbachas. Ta proga Katelbachas tarp kitko pareiškė:

„Manau, kad išreikšiu aukštųjų Rūmų (Senato) jausmus, jei svarstant pirmosios Lietuvos—Lenkijos prekybos sutarties ratifikavimo klausimą, kas sutapo su sunkiomis lietuvių tautai valandomis, priminsiu, kad prieš metus buvo sutvarkyti santykiai tarp kaimyninės laisvos lietuvių tautos ir laisvos lenkų tautos, remiantis abiejų tautų pagrindinių teisiu gerbimu.

Per praėjusius metus buvo stengiamasi sustiprinti abiejų valstybių bendradarbiavimas. Paskutiniu metu lietuvių tauta, kurios, kaip ir mūsų, likimas yra susijęs su Baltija, pergyveno sunkias valandas. Tegul bus man leista — užbaigė senatorius Katelbachas — Aukštųjų Rūmų vardu užtikrinti mūsų šiaurės kaimyną, kad lenkai giliai atjautė lietuvių tautos pergyvenimus“.

Svarstant prekybos sutartį senato diplomatinėje ložoje buvo Lietuvos pasiuntinys min. Šaulys ir pasiuntinybės tarėjas Trimakas.

×

P. Prezidento dekretu, Lenkijos Seimo ir Senato posėdžiai atidėti vienam mėnesiui.

Klaipėdos krašto lietuviai
nebus persekiojami

Užimant Klaipėdos kraštą vokiečiams nemaža lietuvių buvo suimta. Bet Lietuvos vyriausybei padarius atitinkamus žygius, dabar jie jau paleidžiami.

Ryšium su tuo išaiškinta, kaip vokiečiai toliau turės žiūrėti į tuos gyventojus, kurie iki šiol pasižymėdavo lietuvišku ir priešvokišku veikimu.

Kaip Lietuvos telegramų agentūra „Elta“ praneša, kovo 23 d. Lietuvos užsienių reikalų ministras Urbšys ir Vokietijos valstybės sekretorius užsienių reikalų viceministras Veiseckeris šiandien Berlyne pasikeitė tokio turinio notomis:

Pone Ministre, ryšium su derybomis, kurios privedė prie vakar pasirašytos sutarties dėl Klaipėdos krašto prie Vokietijos reicho sugrąžinimo, turiu garbę Jums patvirtinti, kad Vokietijos vyriausybė ir Lietuvos respublikos vyriausybė šitaip sutarė:

Joks Klaipėdos krašto gyventojas nebus persekiojamas ar skaudžiamas dėl savo politinio laikymosi ryšium su ligšioliniu Klaipėdos krašto priklausymu Lietuvai.

Naudodamasis šia proga, reiškiu Tamstai, Pone Ministre, savo aukštą pagarbą“.

EILĖ KOLONIJOMS
ATGAUTI

Šio mėn. 24 dieną viename hitlerininkų partijos vadų suvažiavime pasakė kalbą generolas Epas (jis yra Bavarijos vadinamasis gauleiteris) paliesdamas kolonijų atgavimo klausimą.

Gen. Epas visų pirma pabrėžė, kad Vokietija, netekusi kolonijų, labai nukentėjo ekonominiu atžvilgiu. Todėl anglų nuomonė, kad Vokietijos ekonominio gyvenimo kolonijų atgavimas nepalengvinsiąs, esanti klaidinga. Toliau gen. Epas savo kalboje suminėjo paskutinius Vokietijos laimėjimus Europoje ir ta proga pareiškė, kad Vokietija nenusigąs didėjančių jos adresu grasinimų ir dar energingiau, griežčiau reikalaus savo kolonijų.

Girdi, vokiečiai, kaipo didžiausia kultūringoji tauta Europoje, turi gauti priklausomą pasaulio turtų dalį.

Klaipėdiečių nusivylimas

Kancleris Hitleris, kaip žinia, buvo apsilankęs Klaipėdoje. Joje jis išbuvo tik pora valandų ir vėl išvyko jūra, kaip buvo ir atvykęs. Toks staigus Hitlerio išvykimas skaudžiai užgavo klaipėdiečius. Juos įtikinėjo, kad Hitleris išbūsiąs Klaipėdoje bent pora dienų, bent pernakvosiąs ir pasakysiąs svarbią politinę kalbą, kurioje paliesęs paskutinius įvykius.

Klaipėdos „vadas“ Neumanas buvo įsakęs paruošti patalpą „Viktorijos“ viešbutyje, iš to viešbučio buvo pašalinti visi svečiai. Klaipėdiečiai taip pat rengėsi pasirodyti kuo iškilmingiausiai ir parodyti Hitleriui savo ištikimumą.

Hitlerio pasielgimas sukėlė klaipėdiečių tarpe nusiminimą. Be paliovos Neumano ir Bertulaičio varoma demagogija, kad Klaipėda pasidarysianti viso pasaulio dėmesio centru, pasibaigė tik tuo, kad klaipėdiečiai pamatė Hitlerį ir išgirdo trumpą nieko nereiškiančią jo kalbą. Ir prisižiūrėti gerai negalėjo: jis visą laiką buvo atskirtas nuo minios iš anksto atvykusios slaptos policijos (Gestapo) smogikų būrių.

Už tai susilaukė, ko nesitikėjo,— koncentracijos stovyklos. Jau imta siųsti ne vien lietuviai, bet ir vokiečių veikėjai, kurie nesuspėjo prisidėti prie hitlerininkų organizacijų.

×

Kovo 22 d. Kauno radijas po kelis kartus kartojo: „Žemaiti ir Bernotai, liaukitės, grįžkite į Kauną“. Šis šaukimas tą dieną buvo keistas ir nesuprantamas. Dabar paaiškėjo ir jo prasmė.

Du jaunesnieji karininkai (leitenantai) Žemaitis ir Bernotas su būriu kareivių atsisakė išeiti iš Klaipėdos krašto ir buvo pasiryžę gintis. Ši saujelė apsikasė netoli Neumano dvaro ir, turėdama nemaža amunicijos, norėjo kautis su vokiečiais. Ji turėjo ir radioimtuvą, tad karo vadovybė prašė Kauno radiofoną kartoti jos įsakymą. Iš pradžios karininkai ir kariai nenorėjo nė klausyti įsakymo, bet vėliau nutarė grįžti Lietuvon: suprato, kad jų priešinimasis būtų padaręs daugiau žalos, negu naudos.

Dabar gali būti eilė Vakarams

Neseniai spaudoje buvo pasirodžiusi sensacinga žinia apie naują vokiečių reikalavimą. Vokietijos vyriausybė esą pareikalavusi, kad Islandijos saloje (ši sala yra netoli Grenlandijos) būtų leista vokiečiams laikyti savo karo laivyno dalį ir karo aviacijos aerodromą.

Kaip ir galima buvo tikėtis, Islandijos vyriausybė tokį vokiečių reikalavimą atmetė be jokių diskusijų.

Dabar vėl pranešama, kad Danijos vokiečiai, kurie gyvena prie Vokietijos sienos (Šlezvigo apylinkėse) atvirai ir beveik oficialiai pradėjo kalbėti, kad kreipsis į Berlyną, prašydami globos. Kartu Danijos vokiečių tarpe juntamas vis didesnis judėjimas, kuriuo ypatingai interesuojasi visa Vokietijos spauda. Kadangi Islandija yra sudariusi su Danija personalinę uniją (vienas karalius), tai abu minėti įvykiai aiškiai rodo, kad vokiečiai gali pradėti žygiuoti į Vakarus.

Tik vokiečiams sutikus...

Jau ir anksčiau buvo žinoma, kad vengrai negalėjo užimti Karpatų Ukrainos be vokiečių sutikimo. Dabar prie to prisipažino ir Vengrijos užsienių reikalų ministras Csaki.

Jis, pasakodamas apie tai, kaip vengrų kariuomenė užėmė Karpatų Ukrainą, pareiškė, kad pradėdama šį žygį Vengrija turėjo susitarti su Vokietijos vyriausybe.

— „Mūsų santykiai su Vokietija—kalbėjo ministras Csaki—yra paremti pasitikėjimu ir be Vokietijos palankumo Vengrija negalėtų stiprėti“.

Be to, ministras Csaki priminė, kad dėl Karpapų Ukrainos užėmimo buvo teirautasi Italijos nuomonės ir Rumunijos bei Jugoslavijos nusistatymo.

Baigdamas savo kalbą, Vengrijos užsienių reikalų ministras pažymėjo ypatingai gerus santykius su Lenkija, su kuria dabar Vengrija turi bendrą sieną.

Kaip dabar bus valdomas Klaipėdos kraštas

Vokiečių vyriausybės žiniose paskelbtas įstatymas apie Klaipėdos krašto prijungimą prie Vokietijos Tą įstatymą išleido kancleris Hitleris kovo 23 d. šarvuotame „Deutschland“ laive, kuriuo buvo atplaukęs porai valandų į Klaipėdą.

Svarbiausi to įstatymo, įsigaliojusio kovo 22 d., nuostatai yra: Klaipėdos kraštas vėl sudaro vokiečių reicho dalį. Klaipėdos kraštas įjungiamas į Prūsijos krašto Rytų Prūsų provinciją. Klaipėdiečiai, kurie, atskyrus Klaipėdos kraštą 1924 metų liepos 30 d. neteko Vokietijos pilietybės, šiam įstatymui įsigaliojus, vėl įgyja vokiečių valstybės pilietybę, jei jie 1939 metų kovo 22 d. gyveno Klaipėdos krašte ar Vokietijoje. Tas pat liečia ir tuos, kurie savo valstybinę pilietybę išveda iš tokio klaipėdiečio. Klaipėdos krašte nuo 1939 metų gegužės 1 d. įsigalioja visa Vokietijos teisė. Nuo 1939 metų gegužės 1 d. čia galios visa Prūsų krašto teisė. Centrinis organas Klaipėdos kraštui su vokiečių reichu vėl sujungti yra vidaus reikalų ministras. Perdavimo komisaras yra Rytų Prūsijos provincijos oberprezidentas. Klaipėdos vokiečių vadas, tuo tarpu dar Neumanas, yra jo pavaduotojas.

—Telegramu pranešimu, visi suimtieji Klaipėdos krašto lietuviai paskutiniu metu buvo paleisti. Lietuviai buvo paleisti remiantis neseniai pasirašyta sutartimi.

Lietuvos Vokietijos sutarties tekstas

Praėjusiame „Aido“ numeryje buvo bendrais bruožais suminėta Lietuvos Vokietijos sutartis, kuri yra pasirašyta šio mėn. 22 dieną priskiriant Klaipėdos kraštą Vokietijai. Dabar čia dedama (iš Kauno laikraščių) visas sutarties tekstas ir jos priedas, kaip jį paskelbė Lietuvos telegramų agentūra „Elta“. Tas tekstas yra tokis:

„Vokietijos reicho Kancleris ir Lietuvos Respublikos Prezidentas nusprendė valstybine sutartimi sutvarkyti Klaipėdos krašto grįžimą į Vokietijos reichą, tuo pačiu esančius tarp Vokietijos ir Lietuvos klausimus sutvarkyti ir tuo būdu atidaryti kelią draugiškam susidarymui santykių tarp abiejų kraštų. Tam tikslui jie paskyrė įgaliotinius:

Lietuvos Respublikos Prezidentas:

Lietuvos užsienių reikalų ministrą J. Urbšį ir nepaprastą Lietuvos pasiuntinį bei įgaliotą ministrą Vokietijai K. Škirpą.

Vokietijos reicho Kancleris:

Vokietijos užsienių reikalų ministrą J. von Ribentropą, kurie, pasikeitę savo įgaliojimais, sudarytais gera ir tinkama forma, susitarė dėl šių nuostatų:

1) Versalio sutartimi nuo Vokietijos atskirtas Klaipėdos kraštas skaitant nuo šios dienos, vėl sujungiamas su Vokietijos reichu.

2) Iš Klaipėdos krašto bus tuč tuojau evakuotos lietuvių karinės ir policinės pajėgos.

Lietuvos vyriausybė rūpinsis, kad evakuojamas kraštas būtų paliktas tvarkingoje padėtyje. Abi šalys, kiek tai reikalinga, paskirs komisarus, kurie turės įvykdyti pervedimą tų žinybų, kurios nepriklauso Klaipėdos krašto autonominėms įstaigoms. Sutvarkyti kitiems iš suvereniteto pakeitimo išplaukiantiems klausimams, lygiai, kaip ir pilietybės klausimams, rezervuojamas atskiras susitarimas.

3) Ūkiniams Lietuvos interesams daboti Klaipėdoje Lietuvai bus įsteigta laisva uosto zona. Detalės bus skyrium sutvarkytos pagal šio susitarimo priedo pagrindus.

4) Savo nutarimui dėl draugiško santykių tarp Vokietijos ir Lietuvos plėtimo sustiprinti abidvi šalys įsipareigoja nesiimti jėgos viena prieš kitą ir neremti bet kurio iš trečiosios pusės prieš vieną iš šalių kreipiamo jėgos pavartojimo.

5) Sutartis įsigalioja ją pasirašius.

Šiam patvirtinti abiejų pusių įgaliotiniai šią sutartį pasirašė.

Pagaminta dviem originalais, vokiečių ir lietuvių kalbomis.

Berlynas, 1939 m. kovo mėn. 22 d.“

Priedas

prie 1939 m. kovo 22 d. lietuvių vokiečių sutarties 3 str.

Pagrindiniai dėsniai lietuvių laisvojo uosto zonai įrengti Klaipėdoje.

I

1. Vokiečių Uosto Valdyba Klaipėdoje, kuri perima Klaipėdos krašto sujungimo su Vokietijos reichu pasekmėje reicho nuosavybėn pereinančio ligšiolinio Lietuvos valstybės turto Klaipėdos uoste valdymą, sudarys su Lietuvos ir Vokietijos bendru sutarimu įsteigtiną su vyraujančiu lietuvišku kapitalu bendrovę (Klaipėdos Uosto B-vę) privatinės teisės sutartį apie žemiau išvardintų uosto įrengimų Klaipėdoje perleidimą ir privilegijuotą naudojimąsi. Šitoje sutartyje bus sutarta:

1. Uosto valdyba perleidžia Klaipėdoje Uosto Bendrovei išsinuomotinai 99 metams Klaipėdos uosto pakankamos, dar arčiau susitartinos, apimties įrengimų, žemės ir vandens plotų naudojimą. Uosto Bendrovė įpareigota leisti naudotis uosto įrengimais visiems visuotinio susisiekimo reikalams.

2. Nuoma, atsižvelgiant į Lietuvos vyriausybės padarytas uosto srityje investicijas, laikoma atlyginta.

3. Klaipėdos Uosto Bendrovė perima jai išsinuomotinai perleistų pluotų ir įrengimų užlaikymą veikimą ir eventualų tolesnį praplėtimą. Uosto rinkliavos imamos bendrovės. Šitų rinkliavų dydis nustatomas Uosto Valdybos, pasiremiant Bendrovės pasiūlymais.

II.

1. Klaipėdos Uosto Bendrovei bus suteiktos toli einančios mokesčių lengvatos.

2. Įrengiamos laisvosios sritys, dėl kurių padėties ir ribų reikia susitarti.

3. Muitų kontrolė vykdoma laisvosios srities sienoje. Kitais atžvilgiais visos vokiečių suverenines teisės išnuomotame plote ir laisvosios srityse lieka nepaliestos.

4. Susisiekimas su laisvomis sritimis bus geležinkelio susisiekimu su Kretinga tuo būdu palengvintas, kad laisvas nuo muitų prekių tranzitas prieinamais tarifais uždarytais traukiniais bus įvestas pagal tikslesnį susitarimą tarp dalyvaujančių lietuvių ir vokiečių žinybų. Taip pat kitoks susisiekimas (vandens ir sausumos keliais) tarp Lietuvos ir laisvų zonų bus palengvintas kiek tatai galima vokiečių taisyklių ribose.

5. Kilę iš lietuvių laivų stovėjimo Klaipėdos krašto vandenyse klausimai, ypač kiek tai liečia mokesčius, bus sutvarkyti palankiausiu budu atitinkamų lietuvių ir vokiečių įstaigų.

Užsienio spauda apie Klaipėdą

Lietuvos telegramų agentūra „Elta“ kovo 23 dieną buvo įdėjusi Lietuvos spaudoje nemaža iš užsienio spaudos žinių, kurios yra susijusios su Klaipėdos priskyrimu Vokietijai. Iš tų žinių čia kai kurias ir dedame.

Berlynas, kovo 23 d. Vokietijos Lietuvos sutarties tekstas, jį vėlai paskelbus, negalėjo būti šios dienos rytinėse vokiečių laikraščių laidose atspausdintas. Tik „Berliner Boersen-Zeitung“ suskubo tą tekstą paskelbti. Ta proga laikraštis deda savo komentarą, kuriame tarp kitko, pažymima, kad Vokietija „savo nuoseklia politika ant Versalio sutarties griuvėsių stato taikingos Europos ateities pagrindą“.

Toliau tas laikraštis rašo, kad Vokietija sudaryta sutartimi „plačiai atsižvelgia į ūkinius Lietuvos interesus, steigdama laisvą uostą“. Pasak laikraščio, „tokia valstybė kaip mūsų, kuri yra priversta plėšti gabalas po gabalo iš savo nenumaldomų priešų rankų savo egzistencijos pagrindus, supranta taip pat kitų tautų gyvybinius interesus. Iš to supratimo ir gimė ši sutartis, sutartis, apvainikuota ketvirtame straipsnyje nepuolimo nuostatu“. Pasak laikraščio, tuo būdu šia sutartimi prisidėdama prie Europos sutaikinimo.

Tas pat laikraštis kitoje vietoje pabrėžia, kad Klaipėdos statutą pasirašiusios didžiosios valstybės pritarė Lietuvos nusistatymui Vokietijos reikalavimų atžvilgiu, ko jos be abejo, nebūtų padariusios, jei klausimas būtų toks, kad tas lietuvių nusistatymas būtų gautas ultimatyvių grasinimų jėga.

Londonas, kovo 23 d. Britų spauda su didžiausiu susidomėjimu rašo apie Klaipėdos prijungimą prie Vokietijos ir apie Hitlerio kelionę kreiseriu „Deutschland“. Laikraščiai skelbia smulkių pranešimų apie prijungimo faktą ir apie klaipėdiečių nuotaikas.

Londonas, kovo 23 d. Vokietijos telegramų agentūros žiniomis, vakar atstovų rūmuose Čemberleno vardu Hoare pareiškė dėl Klaipėdos prijungimo, kad Lietuva nusileido ultimatyviniam Vokietijos reikalavimui. Lietuvos vyriausybė nebuvo suėjusi į kontaktą su anglų vyriausybe. Šiuo klausimu Čemberlenas padarys pareiškimą kaip tik jis galės.

Londonas, kovo 23 d. Stefanio žiniomis, britų atstovų rūmuose Hoare pasakė neturįs padaryti jokio pareiškimo dėl padėties Vidurinėje Europoje „Kiek tai liečia Klaipėdą, — toliau kalbėjo vidaus reikalų ministras, — gavau įspūdį, kad Lietuvos užsienių reikalų ministras, būdamas Berlyne, iš vokiečių pusės gavo reikalavimą tuojau perleisti Klaipėdos teritoriją Vokietijai, grasinant, kad pasipriešinimo arba kitų valstybių pagalbos prašymo atveju, klausimas bus sprendžiamas ne diplomatiniais, o militariniais metodais. Šitas reikalavimas prilygsta ultimatumui ir Lietuvos vyriausybė buvo pakviesta apsispręsti maždaug per 48 valandas.

Darbo partijos atstovui Hendersonui paklausus, ar, atsižvelgiant į tai, kad Didžioji Britanija yra 1924 metų konvencijos signatarė, bus imtasi tokios akcijos, Hoare atsakė: „Britų vyriausybė pilnutinai supranta savo padėtį, kaip minėtos konvencijos signatarės, tačiau aš manau, kad geriau būtų palaukti pareiškimo, kurį ministras pirmininkas Čemberlenas nori kaip galint greičiau padaryti“.

Budapeštas, kovo 23 d. Vokiečių telegramų agentūros žiniomis, politiniuose sluoksniuose pabrėžiama, kad Klaipėdos teritorijos iš Lietuvos pusės perleidimas Vokietijai nesudarė kokios nors staigmenos. Reikia stebėtis grandioziška fiurerio taktika. Klaipėdos krašto grįžimas prie reicho užima svarbiausią vietą visoje vakarinėje spaudoje. „Magyaroszag“ rašo, kad dar kartą viena iš Versalio sutarties negalimybių buvo sugriauta.

Belgradas, kovo 23 d. Vokiečių telegramų agentūros žiniomis, vakariniai laikraščiai stambiomis antraštėmis skelbia apie Klaipėdos grįžimą prie reicho. Vadovaujamieji politiniai sluoksniai pareiškia, kad niekas, kuris pažįsta padėtį, negalėjo turėti abejojimų dėl panašios evoliucijos.

Londonas, kovo 23 d. Vokiečių telegramų agentūros žiniomis, vakarinė spauda pasinaudoja Klaipėdos įvykiais ir kalba apie naują padėties pasunkėjimą. „Evening Standard“ rašo, kad Anglija, jeigu iškiltų būtinybė, tuojau patirtų, koki silpni yra ryšiai, kurie Angliją jungia su Baltijos kraštais. Todėl Anglija turi tuojau pasirūpinti savo krašte steigti maisto produktų atsargos sandėlių.

Paryžius, kovo 23 d. Vokiečių telegramų agentūros pranešimu, vakarinė prancūzų spauda randa, kad Klaipėdos prijungimas padidina tarptautinį įsitempimą. „Intransigeant“ kalba apie naują jėgos smūgį. „Ce Soir“ siūlo kolektyvinį saugumą. „Temps“ kalba apie vokiečių padarytą spaudimą Lietuvai.

Paryžiaus laikraštis „Petit Journal“ Klaipėdos užėmimą komentuoja kaip Lenkijos apsupimą. Toliau laikraštis pažymi, kad Paryžius ir Londonas, norėdami atremti grasinimą, turi padėti visoms Baltijos valstybėms, kurioms Vokietija grasina, susigrupuoti aplink Varšuvą.

„Figaro“ pabrėžia, kad per 1925 metų gyventojų surašymą Klaipėdoje buvo 59% lietuvių, 38% vokiečių ir 3% kitokių tautybių. Laikraštis teigia, kad pagal tautų apsisprendimo teisę dabar nugalėjusi ne dauguma, o mažuma.

„Reutero“ žiniomis, anglų laikraščiai plačiai komentuoja Klaipėdos perleidimą ir ta proga pabrėžia reikalą greitai organizuoti „taikos frontą“. „Times“ tvirtina, kad Klaipėdos perleidimas yra būdingas dabar nacionalistų varomos militarizuotos diplomatijos pavyzdys. Tačiau laikraštis priduria, kad šiuo ypatingu atveju teisinga priminti, jog vokiečių akcija nėra be tam tikro pateisinamo pagrindo. Ji gali būti iš dalies pateisinta dviem motyvais: visų pirma, Klaipėda yra beveik vokiška, antra, Klaipėdą Lietuva staiga paėmė 1923 metais. Tačiau tai nereiškia, kad 1923-24 metais padarytas sutvarkymas buvo vosiškai netinkamas.

„Daily Telegraph“ ta pačia proga rašo, kad dabar Danija turi tikro pagrindo susirūpinti, nors ji visados su pavyzdingu kilnumu elgėsi su vokiečių mažuma.

IGNAS ŠEINIUS 12)

JUZULIS ĖGLIS

X

Juzulis nubunda, atsisėda guolyje. Saulė tik patekėjus. Prakirsta miško ežia matyt, kai ji kyla nuo Vidugirio vienkiemio klojimo palopyto šelmens. Jos spinduliai dar nesiekia apušių ir uosių atžalų viršūnių. Čia dar kaip vidurnaktį vėsu.

Jaučias išmiegojęs. Nors gulo, tur būt, tik po dvyliktos. Intempimas, ateinančios dienos indomi nežinia greitai sudorojo poilsio reikalą.

Jam ramu. Skaidru krūtinėje ir galvoje. Lyg būtų nubudęs sekmadienio rytą iš arklių naktigonės. Kaip prieš penketą metų, prieš Didįjį karą. Supančiuoti arkliai ramiai ganosi miško pratėgėse, ramiai šnara nasrais rastoje žolėje. Kartais koks arklys dusliai sudunksi priešakinėmis kojomis, galvos neatkeldamas šokterėjęs priekin. Ir paukščiai taip nubudę, kaip būdavo tada. Juzulis insiklauso. Ne, čia miškai didesni, čia yra kitokių paukščių nei Bervydžių miškuose. Ar ne sakalas čypia ten gilumoje mažo, nekalto paukščio balseliu? Šaukia, insiprašo. Kad jį kur katinas!

Ar gali jis taip sėdėti ir klausytis? Juzulis stveria rūbus, sėdėdamas velkasi. Nusipraust pamiršo. Perbraukia delnais per abu šuolio šonus žolėje ir jaučia, kaip vėsi rasa gaivina lygiai gerai, kaip paunksmės šaltinio vanduo.

Nusiskusti reikėtų. Nors jam skustis reikia dar retai, bet šiandien juk invyks jo didžiausias mūšis. Pirmas tikras mūšis. Dienos metu.

— E, neverta dėl bolševikų! Vytautas prieš Žalgirio mūšį buvo kelis mėnesius nesiskutęs.

Juzulis šukuojas, aukštyn insižiūrėjęs in medžių žalumyną. Išmoko be veidrožio gerai susišukuoti.

Koks ten paukštis? Tarytum, nuslydo iš medžio ir nusklendė miško pratėgėn, pievon tarp arklių. Ir kitas, trečias.

Žalvarniai. Juzulis dar niekados nėr jų matęs taip iš arti. Bervydžių miškuose jų nėra. Juzulis eina pasistiebęs kojų pirštais, užsislėpdamas nuo kamieno in kamieną. Mato — žalvarniai maudosi rasoje, ant šonų griūna, per aukštą žolę narstos. Kaip antys kūdroje.

Ketvirtas atskrenda. Pastebi jį, šūkterėja, ir visi dingsta tarp šakų

Genių pilnas miškas. Taukši viršūnėse ir visai neaukštai. Skraido nuo medžio in medį. Margi, žali, retkarčiais koks juodas. Kokie ištaigingi tie juodieji, su žėrinčiais raudonais snapais! Ir lyg nemato paukščiai, kad po kiekvienu medžiu guli po du, po tris, po keturius vyrus. Kaip sekmadienio rytą naktigonėje, kai nereikia anksti joti arklių namon.

Tik vyrai miega tyliai, niekas nesuknarkia. Nebuvo kada gerai insimiegot ir paskęst visiškoje, jau natviškoje ramumoje. Gal kiekvienam prieš užmingant stojosi mintis:

— Ar ne paskutinį kartą?

Ar ir jam Juzuliui, neatsistojo tokia mintis? Ne. Anksčiau gal vis dėlto naretai, šiąnakt — ne.

Juzulis sapnavo naktį. Sapnavo, kad vedė Marytę. Vedė kažin kaip pirm Adomo ir nors seserys dar nė viena nebuvo ištekėjusi. Ir vedė per šv. Antano atlaidus.

Juzulis stabterėja. Šv. Antanas dar bus tik po savaitės.

Numojo ranka, vėl prisimena, kad šįryt jam ne bundančio miško gyvenimu grožėtis ir ne apie tai, ką sapnavo, galvoti. Jau netrukus pusiau keturių, turi skubinti. Turi Stepą Šalną, Juozą Kuodį ir kitus pažadinti, lėktuvo atskridimui nuo Ukmergės ruoštis.

Beja, gal lėktuvas jau girdėt? Juzulis insiklauso. Ne, dar negirdėt.

Kur čia dabar jų atsigulta? Juzulis vaikšto tyliai, ieško, nenori, kad nubustų šiaip kas vyrų. — Tegul dar pamiega.

Prieš užmigdamas, žinojo, kad jie atsigulė tušt arti jo.

Jo nuo savo guolio per toli miškan nubrista.

Eina atsargiai atgal, taiko, kad kam kojos ar toli žolėn išskėstos rankos neprimintų. Visi guli apsivilkę, tik nusiavę ir tik milinėmis prisidengę. Patalas iš šakų, samanų. Taip Juzulio vyrai pratę. Jei lietus ar šaltoka, sumeta palapines iš nulaužtų šakų.

Visų veidai ramūs, mato Juzulis. Štai tas, prieš savaitę atėjęs penkiolikos metų berniokas, šypsosi per miegą. Gal sapnuoja motiną, gal — kad žaidžia kareiviais, veda būrį.

Vėl atsistoja akyse jo paties sapnas.

Keista. Grįžęs iš bažnyčios namon, Juzulis, pasikinkęs Bukštuolį, tuojau važiuoja su savo jaunąja žiūrėti laukų. Rodo, kur kas insėta, džiaugiasi, kad vasarojus gražiai sužaliavęs. Dobilai, atrodo, bus kaip siena. Tik rugiuose ir net kviečiuose pasitaiko smilgų ir dirsių. Kelinti metai nekeista sėkla.

— Bet kur čia dabar pakeisi, — aiškina jis Marytei.

Ji supranta.

— Kažin, kaip iš tiesų dabar mano vasarojus? — praretina Juzulis žingsnius. — Julė, seserų stipriausia, kad ir aria ir akėja, ne labai mėgsta laukų darbus. Kad jai bent būtų dvejetas arklių, kurie šauniai trauktų.

Gera dabar būtų pamatyti savus laukus. Pereiti visus, ties kiekviena varsna stabterėti. Ir pagalvoti, kas daryti, kad kitais metais dar geriau augtų.

Gera būtų pamatyti mamą, Oną. Jau dvi savaitės nebuvo namie. Norėtų pamatyti ir Julę. Nors ji pikta. Ir paprašyti, kad ji širmės pagailėtų, kai aria ar akėja. Ji sena.

O kad taip staiga pamačius ir Marytę? — Dabar, išvarius bolševikus, juk, tur būt, būtų galima jam vesti? Niekas dabar, tur būt, nepagalvotų, kad jis veda prieš vyresnįjį brolį ir tris netekėjusias seseris? Niekas, tur būt, nepasakytų, kad jis dar toks jaunas.

Juzulis ir nepastebi, kad jis vaikšto tarp medžių, miegančių vyrų ir žolėje bešnarančių arklių.

— Ko ieškai? — sukužda ties juo iš storo beržo pašonės Kazys Barutis, jo geras mažens draugas. Jau apsivilkęs ir, matyt, rasa nusiprausęs.

— Tavęs, — šypterėja Juzulis. — Pamečiau, kur tavo miegota.

XI.

Pasisėdęs kelmo, tarp aplink kur kas susėdusių, saulėje, vėjuje ir kovose indegusių vyrų, Juzulis klausosi savo dalių vadų pranešimų, jų nuomonių. Klausosi, viena akimi insižiūrėjęs in tarp kitų arklių pratėgėje besiganantį Bukštuolį. Štai Bukštuolis užėjo už berželio. Nepančiotas jis greičiau vaikščioja. Miške jo pančioti nereikia.

Juzulis girdi viską, nors seka savo arklio kiekvieną judesį. Koks jis gražus, tas Bukštuolis! Dar daugiau sužvilga, kai švysterėja pro berželio glėsnas, jauno, sodraus žalumo šakas. Štai jo galva išsineria iš užu berželio. Bukšti, jautriai išskaptuota, ilgu kaklu. Trumpi juodi karčiai tankia banga susisupa, kad jis atkelia galvą iš vietos vieton.

Ir viena priešakinė koja pasimatė. Dešinioji, iki pusiau kulnės balta. Bet kanopa vis viena juoda. Bukštuolis geros veislės, tėvo iš vokiečių dar geresniais laikais iškaulytas kumeliukas trakėnas. Laisvai išaugęs Lietuvos miškuose, nuo tų pačių vokiečių išsaugotas.

(B d.).

Lietuvos spaudos balsai

Lietuvos laikraščiai dabar ėmėsi aptarti naują padėtį, kuri šiuo metu yra susidariusi netekus Klaipėdos krašto.

„Lietuvos Aidas“ savo vedamajame straipsnyje, pavadintame „Susitarimą pasirašius“, pažymi, kad Lietuvai teko pergyventi didelio įtempimo dienos. Bet dabar, paskelbus su Vokietija sudaryto susitarimo tekstą, visuomenės nuotaika atslūgusi. Susitarimas sutiktas su tam tikru palengvėjimu, nes esamomis aplinkybėmis kiekvienas buvo linkęs laukti tragiškesnio įvykių galo.

Toliau laikraštis apibūdina patį susitarimą. Jis rašo:

„Ypač atkreiptinas dėmesys į susitarimo 4 straipsnį, kur sakoma, kad abi „šalys įsipareigoja nesiimti jėgos viena prieš kitą ir neremti bet kurio iš trečiosios pusės prieš vieną iš šalių kreipiamo jėgos pavartojimo“. Šis nuostatas Lietuvai turi didelės svarbos. Tai sakydami, mes, be abejo, neužmirštame kokia kaina jis į susitarimą buvo įrašytas, bet, antra vertus, mes taip pat negalime užmiršti, kad mūsų didžiojo Vakarų kaimyno pasižadėjimas nesiimti jėgos prieš Lietuvą mums turi gyvybinės reikšmės. Mes tikime, kad Vokietija savo parašą gerbs. Paskutiniaisiais metais Vokietijos galybė taip išaugo, kad su ja negali nesiskaityti ne tik mažos, bet ir didžiosios valstybės. Tad šį savitarpio nepuolimo nuostatą reikia vertinti kaip Lietuvos saugumo sustiprėjimą iš Vokietijos pusės.

Atsižvelgiant į Lietuvos ekonominius interesus, susitarime yra numatyta Klaipėdos uoste įrengti lietuvių laisvą zoną. Be abejo, šia prasme padarytas susitarimas mums yra svarbus, nes Vokietijai prijungus Klaipėdos kraštą, Lietuva paliko be uosto; tačiau, antra vertus, laisvos zonos įrengimas turi nemažesnės reikšmės ir pačiam Klaipėdos uostui bei miestui nes Lietuva jam sudaro natūralų, užnugarį, be kurio jis neturi palankesnių perspektyvų plėtotis. Juo labiau, kad Klaipėdos uostui daro didelę konkurenciją kiti Baltijos uostai. Kaip Lietuvos reikalai Klaipėdos uoste bus pertvarkyti praktiškai, būtų dar per anksti kalbėti: čia tik tiek galima pasakyti, kad tai daug priklausys nuo susitarimo vykdymo bei vykdytojų. Sprendžiant iš vokiečių spaudos balsų, neatrodo, kad vokiečiai turėtų kokių sumetimų sudaryti sunkumų mūsų ekonominiams reikalams Klaipėdos uoste. Priešingai, galima manyti, kad jie yra linkę mūsų reikalus respektuoti. Be abejo, nauja padėtis nebus tai, ką mes turėjome lig šiol, bet reikia taikintis prie naujų sąlygų“.

„XX amžius“, apibūdindamas tą patį susitarimą, iškelia klausimą, kas reikėtų daryti toliau. Dėl visokių galimumų laikraštis siūlo tokią išeitį:

„Mums turi rūpėti, ar įstengsim savo poziciją reikiamai sustiprinti, kad išlaikytume valstybę nepriklausomą, tautą gyvą. Svarbiausia tam, šiuo tarpu prieinama priemonė — savų jėgų sutelkimas.

Bet vaisingiausia pavartoti tas priemones, kurios sukeltų kuo daugiausia meilės savo valstybei, sustiprintų norą ne tik visuomenėje, bet ir kiekviename kaimo žmoguje būti laisviems, savarankiškiems, priklausyti tik Lietuvos valstybei ir dirbti, kad joje visiems būtų jaukiau gyventi. Tai nėra tuščias pasakymas. Tokis noras gyventi savoje valstybėje ir tik joje sau ir savo tautiečiams dirbti yra vienas iš būtiniausių reikalavimų šiandien valstybės tvirtumui ir tautos atsparumui išlaikyti. Jeigu jo visoje tautoje bus, tai niekada nebus pavojingos pagundos svetimiesiems tarnauti, o nelaimėje tauta parodys herojiško atsparumo.

Viena iš priemonių šitokiai dvasiai sukelti yra sutelkti visas tautos jėgas kuriamajam darbui. Geros valios lietuvis tuo visiškai neabejoja. Tik reikia konkrečių, nepavėlintų žygių.“

Ardyti lengviau negu lipdyti

Tarptautinis valstybių gyvenimas ir santykiavimas yra paremtas tarptautine teise. Kai valstybės viena kitos kurį nors žygį pripažįsta, tada sakoma, kad tas žygis padarytas teisėtai.

Po Didžiojo karo Vokietija, kaip to karo vyriausia kaltininkė, buvo gerokai suvaržyta įvairiais tarptautiniais pasižadėjimais ir įsipareigojimais. Jie buvo teisėti, nes be visų kitų ir pati Vokietija juos pripažino ir pasižadėjo vykdyti. Kol juos vykdė, tol Europoje buvo ramu.

Bet visa bėda, kad per daug buvo palikta jiems laisvės, ir nebuvo verčiami prisitaikyti pačių padarytų pasižadėjimų ir įsipareigojimų. Nugalėtojų vainikus užsidėjusios, Anglija ir Prancūzija, Amerikos padedamos, ne tik vokiečiams darė nuolaidų, bet dar ją rėmė stambiomis paskolomis, kad turėtų pinigų karo pramonei išvystyti. Suradę ir išbandę laimėtojų silpnybę, vokiečiai vis drąsiau laužė įvairias sutartis, teisindamiesi, kad tos sutartys buvusios vienašališkos, Vokietijai prievarta padiktuotos. Pralaužę pirmuosius ledus, vokiečių politikai ne tik savo visuomenę, bet ir kai kurias valstybes įtikino, kad visų Vokietijos nelaimių priežastis yra Versalyje padarytos sutartys. Kai jos būsiančios panaikintos, tuomet esą Vokietija pasijusianti laisva, lygiateisė su kitomis valstybėmis ir tada ramiai, taikingai gyvensianti, sudarydama stiprų veiksnį Europos taikai.

Nuolat skelbdama tas „išganingas“ mintis, Vokietija laužė sutartis ir augo, kaip ant mielių. O Anglija ir Prancūzija trypčiojo vietoje ir nuolat vylėsi, kad šiuos vokiečių reikalavimus patenkinus, vokiečiai daugiau nereikalaus ir, o jeigu pareikalautų, tai jiems jos neleisiančios.

Deja, tos jų viltys buvo visai apgaulingos o pasipriešinimai tiktai popieriniai. Vokiečiai mokėjo savo kaimynus migdyti, kad nesiginkluotų.

Galutinai Anglija ir Prancūzija pajuto, kad Vokietija jau atsidūrė tokioje padėtyje, jog jau gali diktuoti sąlygas kitiems. Stipriai apsiginklavusi Vokietija visu nuožnumu pradėjo jungti į Didžiąją Vokietiją nė tiktai vokiečių, bet ir kitų tautų gyvenamus kraštus. Nesivaržydamas nei su tarptautine teise, nesilaikydamas nei vakar duotų savo pasižadėjimų ir įsipareigojimų, dabartinis Vokietijos Napoleonas—Hitleris ima mažesnes valstybes ir verčia viešai pasakyti ir dokumentan įrašyti, kad jos pačios, savo noru paprašiusios globos. Mat, galvoja, kad istorija Vokietijos tokius žygius pateisins...

Padėjus Hitleriui vartoti jėgą ir smurtą, Anglija ir Prancūzija pajuto ir suprato, kad vistik Vokietija jau pertoli nuėjo, kad po metų ir joms gali pasiūlyti savo „globą“. Na, ir jos pradėjo galvotrūkčiais ginkluotis. Bet pasivyk, kad nori, Vokietiją. Anglija skiria ginklams pagaminti 30 milijardų auks., o Hitleris paima Čekoslovakiją su tūkstančiais karo lėktuvų, patrankų, tankų ir moderniais Europos, o gal ir pasaulio karo pramonės fabrikais. Kol Anglija pasigamins, Vokietija jau turi. Nors svetimą, nors pagrobtą, bet turi, teisindamasis, kad tai jam čekai „geru noru“ padovanojo.

Tokiai padėčiai susidarius, Anglija su Prancūzija ieško talkininkų, kad suburtomis jėgomis būtų galima atsispirti. Kviečia Sovietus, kviečia Rumuniją, Lenkiją ir kitas valstybes, kad pareikštų, jog toliau Vokietijai žygiuoti neleisią. Tačiau dabar jau tokiais kvietimais nieks nesižavi. Kiekvienas kviečiamas pagalvoja: kai pareikšiu viešai, kad priešinsiuos Vokietijos žygiams, tai tuo pačiu Vokietija laikys mane savo priešu ir prie pirmos progos stengsis parblokšti. O Prancūzijos ir Anglijs pagalba nėra prasmės pasitikėti. Taip padės kaip Čekijai, Lietuvai.

Šitaip galvoja kiekviena valstybė, kuri yra silpnesnė už Vokietiją ir kuri yra Vokietijos kaimynė. Dėl to vien tiktai Sovietai maždaug teigiamai atsakė į Londono deklaraciją. Rumunija jau susitarė su Vokietija. O Mažąją Santarvę suardė Londonos su Paryžiumi. Dėl to, iš Europos Londonas su Paryžiumi nieko gero negali laukti. Patys suardė blokus, santarves, sąjungas, kurių patronais buvo, o dabar jau bus sunku sulipdyti. Vokietiją galės sutramdyti tiktai Londonas, Paryžius ir Vašingtonas suburtomis jėgomis. Kai šie trys centrai pasakys, kad dėl kiekvieno svetimon teritorijon įžengto žingsnio, tie centrai atgrįš į Berlyną patrankas ir paleis lėktuvus, tada vokiečiai nurims. Tada ir dabar kviečiamos valstybės aiškiai ir atvirai pasisakys, kad eina kartu su Londonu — Paryžiumi.

Tų laikų sulauksime. Tuomet ir šiandien užgrobtos žemės grįš prie savo kraštų.

J.

Kaip įsteigti Blaivybės Draugijos skyrius

Vilniuje veikia Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugija. Ji gali turėti skyrių visoje valstybėje. Draugijos tikslas platinti blaivybę lietuvių tarpe. Veikimo galimybės yra šios: susirinkimai, paskaitos, vaidinimai, koncertai, pasilinksminimai, skaityklos, arbatinės, patarimo biurai ir t. t.

Nariais gali būti visi lietuviai katalikai, kurie yra baigę 21 metus ir sutinka laikytis Draugijos įstatų. Svarbiausia nario pareiga *negerti ir negirdyti*. Ji suprantama šitaip: narys abstinentas visai nageria svaiginamųjų gėralų: degtinės, alaus, vyno ir tt., narys blaivininkas visai negeria stipriųjų svaigalų, o silpnųjų (vyno, alaus) geria nedaug, su saiku.

Draugijon gali dėtis ir nepilnamečiai nuo 14 metų, jei nesimoko mokykloje. Jaunimas nuo 14 iki 18 metų stodamas į Draugiją turi gauti tėvų sutikimą raštu, o jaunimas nuo 18 iki 21 metų gali stoti be sutikimo tėvų, bet ir vienas ir antras neturi pilnų teisių, negali balsuoti ir eiti į Draugijos valdymo organus.

Skyriui atidaryti reikia 10 narių. Kas nori atidaryti skyrių, ieško savo sodžiuje bent 10 žmonių, kurie sutinka stoti Draugijon. Jie visi rašo prašymą (galima ir viename lape) Draugijos valdybai, kur pažymi savo vardus, pavardes, amžių (ar pilmametis?), pilietybę ir adresą, o taip pat pareiškia sutikimą eiti blaivybės pareigas. Jei norima, kad būtų skyrius atidarytas, pareiškiama gale ir šitą norą, vadinasi, prašome priimti į narius ir atidaryti skyrių.

Valdyba gavusi prašymą, svarsto. Valdybai svarbu turėti tikrumo, kad prašytojai rimtai tai daro ir pasiryžę yra būti blaivininkais. Todėl, kai kreipiasi nepažįstami valdybai žmonės, gera būtų, kad pridėtų kun. klebono ar kurio Draugijos nario pareiškimą apie savo tinkamumą į blaivininkus.

Valdyba, priėmusi narius ir nutarusi atidaryti, skyrių praneša apie tai prašytojams raštu. Dabar nariai kviečia susirinkimą, (tam valdžios leidimo nereikia) aptaria įstatus, veikimo galimybes ir renka skyriaus organus: valdybą ir revizijos komisiją, valdyba susideda iš 5 žmonių, revizija iš 3 ir surašo savo darbų protokolą.

Eina skyriaus registravimas. Tai padaro pats skyrius. Tuo reikalu rašo Storastijai pranešimą, kuriame nurodo, kad tokią ir tokią dieną įsteigtas L. K. Blaivybės D-jos skyrius N. sodžiuje N. valsčiaus ir apskrities su šia valdyba. Reikia paduoti valdybos narių vardai ir pavardės, amžius ir adresai, be to, paduoti adresas buto, kuriame numatyta skyriaus buveinė. Prie rašto reikia pridėti vienas egzempliorius statuto ir Centro Valdybos atsiųstas sutikimas skyriui atidaryti. Išsiųsti apdraustu laišku savo Storastijai ir laukti 4 savaites. Jei per tą laiką ateis užtvirtinimas arba nebus jokio atsakymo, galima pradėti veikti, nes Storastija skyriaus atidarymą priėmė žinion. Storastija gali ir nesutikti skyrių atidaryti, tada praneš apie tai raštu ir duos laiko apskųsti savo sprendimą Vaivadijai. Tą raštą reikia tuoj atsiųsti Centro Valdybai, kad galėtų apeliuoti. Apeliacija gali padaryti ir pats skyrius.

Paskutiniais metais valdžios įstaigos Blaivybės Draugijos skyrių neregistruodavo, bet tai nereiškia, kad ir dabar neregistruos. Mėginti galima ir reikia. Jei atsitiktų, kad Storastija nesutinka skyriaus registruoti, tai steigėjai gali pasilikti Draugijos nariais ir be skyriaus. Tai nėra beprasmis dalykas. Nariai gali naudotis centralinio Draugijos knygyno knygomis, gali rinktis savo tarpe ir pasiskaityti knygų, laikraščių, pasiklausyti paskaitų, padainuoti ir pasilinksminti, o netgi Draugijos valdybos vardu rengti vaidinimus. Tam teisių yra, tik, žinoma, gali atsirasti ir kliūčių. Kad policija neturėtų abejojimų dėl priklausomybės draugijon, C. Valdyba išduos nariams nario bilietus: juos reikėtų laikyti ir einant į susirinkimus turėti su savimi.

Centro knygynėlis turi apie 300 knygų, jomis gali naudotis tik nariai, nes tai ne viešas knygynas. Stodami į Draugiją savo nario mokesčiu didinsime Draugijos kasą ir knygyną. Nario mokestis metams vienas zlotas, vargingesnieji galėtų mokėti pusę ar net ir 25 skatikus. Nario mokestis reikia mokėti, nes be to nebus bendro veikimo. Skatikas prie skatiko, knyga prie knygos ir gali atsirasti didelis... knygynas.

Kun. K. Čibiras.
L. K. Blaivybės D-jos pirmininkas
Adresas: Vilnius, Šv. Mikalojaus 8.

KORESPONDENCIJOS

Viln.-Trakų apskr.

Varėna. *„Patikimų“ tarybininkų susirinkimas.* Varėnos valsčiaus vaitas Žižnievskis ir sekretorius Romanovskis kovo 19 d. buvo susikvietę į pasitarimą savo „patikimus“ seniūnijų tarybininkus. Buvo susirinkę tie, kurie valsčiaus valdybos žmonių buvo pastatyti į seniūnijų tarybininkus kandidatais.

Pasitarimas įvyko valsčiaus valdybos buveinėje. Kiek teko patirti, buvo tartasi dėl būsimų valsčiaus tarybos rinkimų. Rodos, svarbiausias buvo reikalas — nutarti rinkimų laiką, vietą ir nustatyti rinkimų būdą.

Pasitarimai, kaip pasitarimai. Bet viena tenka pažymėti, kad tų pasitarimų organizatoriai jau pradėjo seniūnų tarybininkus skirstyti į „patikimus“ ir į „nepatikimus“. Nepriklausomų žmonių laisvai pastatyti ir išrinkti tarybininkai jau šį kartą buvo aplenkti — iš jų nė vienas nebuvo pakviestas. *Dalyvis.*

Bucvidonys, Valkininko valsč. *Nelengva išsirašyti Kauno laikraščiai.* Šis sodžiaus gyventojas Juozas Budrevičius buvo nuvykęs Valkininko pašto įstaigon ir paprašė pašto perlaidos, kad galėtų išsirašyti iš Kauno laikraščius—„Ūkininko Patarėją“ ir „Kuntaplį“. Įstaigos viršininkas perlaidą parduoti atsisakė, aiškindamas, kad prenumeratos į užsienį siųsta negalima. Tam reikalingas atskiras leidimas. Kai J. Budrevičius mėgino tvirtinti, jog jis girdėjęs, kad nedidelės pinigų sumos į kitą valstybę vis delto galima nusiųsti, įstaigos viršininkas pareiškė, kad jis nė vieno skatiko neturįs teisės priimti ir be leidimo išsiųsti kiton valstybėn. *Rūta.*

Gervėčiai. *Nepavyzdingi lietuviai krautuvininkai.* Gervėčių miestelyje yra 13 įvairių parduotuvių. Jų savininkai yra lietuviai, gudai ir žydai. Lietuvių rankose yra trys krautuvės.

Gervėčių miestelis nedidelis, turgų čia nebūna, tačiau vietos krautuvininkai verčiasi neblogai. Pavyzdžiui, kooperatyvas, kurio narių tarpe yra ir lietuvių, per 1938 m. turėjo 30 tūkstančių auksinų apyvartos.

Lietuvių krautuvėse daugiausia pirkinėja visos apylinkės lietuviai gyventojai. Ir todėl kai kurios jau žymiai išaugo, išsiplėtė. Taigi, už savųjų palaikymą lietuviai reikėtų pagirti.

Bet tokiais atvejais, kada lietuviai lietuviškas krautuves labiau palaiko, svarbu būtų, kad ir tų krautuvių savininkai lietuvių atžvilgiu būtų pavyzdingi, svarbu, kad jie parodytų, jog ir jiems rūpi mūsų bendri lietuviški reikalai. Deja, tikrenybėje taip nėra. Kai kurie lietuviai krautuvininkai lietuvišku gyvenimu visai nesidomi, neskaito lietuviškų laikraščių ir su savo vaikais kalba nelietuvių kalba.

Kad ilgiau taip nebūtų, vietos ir apylinkės lietuvių gyventojų tarpe jau įsigali nuomonė, kad lietuviai turėtų palaikyti tik pavyzdingesnes lietuvių krautuves ir tuo būdu visi bendrai prisidėtų prie lietuviškos veiklos sustiprinimo.

Pirkėjas.

Gardino apskr.

Marcinkonys. *Neatsižvelgė į rinkikų protestą.* Šių metų vasario 10 dieną buvo Marcinkonių valsčiaus tarybos rinkimai. Juose dalyvavo apie 190 rinkikų — seniūnijų tarybininkų.

Rinkimų komisijos pirmininkas, valsčiaus valdybos sekretorius Pšanovskis paskaitė valsčiaus valdybos sustatytų kandidatų sąrašą. Lietuviai rinkikai tokių kandidatų rinkti nenorėjo ir pateikė savo atskirą kandidatų sąrašą. Komisijos pirmininkas jų sąrašą atmetė, reikalaudamas, kad vieno kandidato (kun. Butkevičiaus) būtų pažymėti tėvų vardai.

Lietuviai kuo greičiausiai paruošė kitą sąrašą, kuriame vietoj kun. Butkevičiaus buvo įtrauktas kitas kandidatas. Bet kai naująjį sąrašą įteikė, komisijos pirmininkas pasakė, kad jau vėlu ir lietuvių sąrašo nepriėmė ir pripažino, kad yra išrinkti valsčiaus sąrašo kandidatai.

Lietuviai rinkikai užprotestavo. Jie tą pačią dieną parašė apskrities storastai skundą, kur, remdamiesi savivaldybių įstatymu, prašė paskelbti naujus rinkimus. Skundą pasirašė apie 150 žmonių.

Dabar tenka sužinoti, kad šiomis dienomis gautas yra storastos atsakymas, kuriuo pranešta, kad į protestą neatsižvelgta.

Dėl šio sprendimo duota teisė apeliuoti Anksčiausiam Administracijos Tribunolui.. *Aš.*

Brėslaujos apskr.

Mielatiltis, Vydžių valsč. *Pasitaisė tiltą.* Šis sodžius yra išstatytas ant abiejų Dysnos upės krantų. Rytiniame upės krante esanti sodžiaus dalis yra Brėslaujos apskrities, vakariniame — Švenčionių apskrities.

Didžiojo karo metu vokiečiai per šią upę buvo pastatę medinį tiltą. Bet jo nieko netaisydavo ir paskutiniu laiku per jį visai negalima buvo važiuoti. Žmonės, norėdami nuvažiuoti Daugėliškin ar Ignalinon, turėjo duotis šonan kokius 7—8 kilometrus.

Tiltui pataisyti žmonės neturėjo lėšų. Tuo reikalu jie nekartą kreipėsi į savivaldybės įstaigas, kad jos paremtų. Deja, paramos negavo.

Pagaliau, šiemet kovo mėnesio pradžioje vietos ir apylinkės žmonės susiorganizavo susidėjo, kiek galėjo, lėšų medžio ir tiltą pataisė.

Dabar, tiltą pataisius, Vydžių parapijos lietuviai galės dažniau važinėti į Daugėliškio, bažnyčią, į lietuviškas pamaldas, nes Vydžių bažnyčioje, kurią jie statė savo pinigais, lietuviškų pamaldų neturi.

Bu.

KRONIKA

Nederliaus paskola nereikės grąžinti

Kaip „Aide“ jau ne kartą buvo rašyta, uždarytosios Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugijos likvidatorius J. Švedas buvo mėginęs išreikalauti iš mūsų krašto lietuvių ūkininkų jiems 1934 metais suteiktą nederliaus paskolą, kurią tuomet jie buvo gavę grūdais, bulvėmis, sėklomis ir kt. Suradęs Lietuvių Labdarybės Draugijos archyve tų žmonių išstatytus vekslius, jis buvo kiekvienam jų pranešęs, kad iki tam tikro laiko tuos vekselius išpirktų.

Lietuvių visuomenėje tokis likvidatoriaus žygis sukėlė didelį nepasitenkinimą, nes visi žinojo, kad tos paskolos teikėjai buvo nutarę ją panaikinti.

Tuo klausimu netylėjo ir mūsų spauda. Ji ūkininkus užsistojo ir aiškino, kad toks likvidatoriaus žygis nėra geras. Kaip atmename, „Aide“ tuo reikalu buvo įdėti ištisi straipsniai.

Atsiliepė ir tos paskolos teikėjai — lietuvių šelpimo komitetas, kuris tuomet (1934 metais) buvo sudarytas prie Lietuvių Labdarybės Draugijos. Šis komitetas buvo įdėjęs mūsų spaudoje pareiškimą, kur išaiškino, kokiomis sąlygomis toji nederliaus paskola buvo teikiama ir pasakė: „Mes tikimės, kad paaiškėjus, kaip dalykai buvo ir yra, ponas likvidatorius sulikviduos šią bylą sulig aukotojų ir tikrųjų savininkų valios. Nėra jokio pagrindo pinigų iš tų vekselių reikalauti“.

Kilus reakcijai, likvidatorius J. Švedas kiek sušvelnėjo ir buvo nusiuntęs kiekvienam „skolininkui“ pranešimus, kad jie tuo reikalu kreiptųsi su motyvuotais prašymais į Vilniaus vaivadą, o ponas vaivada tas paskolas esą galėsiąs panaikinti. Lietuvių spaudoje vėl buvo aiškinama, kad toji paskola yra teikta surinktomis Lietuvos valstybėje aukomis ir kad ji aukotojų ir teikėjų jau yra dovanota.

Ar žmonės p. vaivados prašė ir kiek jų prašė, neteko girdėti. Tik dabar „Aido“ redakcija yra gavusi likvidatoriaus rašto pavyzdį, kuris išsiuntinėtas visiems „skolininkams“. Tame rašte likvidatorius praneša, kad *Vilniaus vaivada sutikęs tą 1934 metų nederliaus paskolą panaikinti.* Darant tokį sprendimą esą buvę turėta galvoje sunki ūkininkų medžiaginė būklė, netikslios vekselių sumos ir lietuvių spaudoje buvęs lietuvių komiteto pareiškimas, kad toji nederliaus paskola laikoma yra jau nebegrąžinama. Tai paaiškinus, rašte pažymima, kad *paskola panaikinta ir jos nieks negali reikalauti.* Kartu kiekvienas kviečiama atsiimti Lietuvių Labdarybės Draugijoje laikomi vekseliai.

Lietuvių vakaras negavo leidimo

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija norėjo kovo 26 dieną surengti lietuvišką vakara. Jos talkininkų artistų-mėgėjų būrelis buvo pasiruošęs vaidinti V. Čepulytės ir M. Krinickaitės-Astaškienės bendrai parašytą 3 veiksmų dramą „Užauginai kovotojus“. Bet vakaras neįvyko, nes jam negautas Vilniaus Miesto Storastijos leidimas.

⁂

Lietuvių Sanitarinės Pagalbos Ligoninei Vilniuje

nuo šių metų birželio 15 dienos

REIKALINGAS

ŠEIMININKAS (intendantas)

Kreiptis į Ligoninės Direkciją

Ad. Mickevičiaus g-vė Nr. 33-a

nuo 9 iki 12 val. d.

⁂

Liudvikui Abramavičiui pagerbti surengta akademija

Kovo 24 d. Vilniuje, Vrublevskių vardo bibliotekos salėje buvo surengta šį mėnesį Vilniuje mirusiam buvusiojo „Przegląd Wileński“ redaktoriui Liudvikui Abramavičiui gedulinė akademija. Joje dalyvavo lenkai, lietuviai ir gudai.

Akademiją atidarė Vrublevskių vardo Pagelbinės Mokslų Draugijos pirmininkas adv. Br. Kryžanovskis. Jis suminėjo velionies gyvenimo ryškesnius įvykius ir perskaitė iš Kauno gautą Vytauto Didžiojo Universtiteto rektoriaus prof. Romerio laišką, kuriuo reiškiama dėl Liudviko Abramavičiaus mirties gili užuojauta.

Toliau apie velionį kalbėjo Vrublevskių vardo bibliotekos direktorius Buchardtas, savo atsiminimų paskaitė prof. Koscialkovskis, velionį, kaip didelį šio krašto reikalų gynėją ir žymų spaudos veikėją-publicistą plačiai apibūdino Chominskis, kaip mokslininką ir mokslinių dalykų rinkėją charakterizavo Dreže.

Taip pat nuoširdžiai velionį prisiminė gudų ir lietuvių visuomenės atstovai. Gudų vardu kalbėjo dir. Luckevičius, lietuvių - kun. K. Čibiras. Ir vienas ir antras pažymėjo, kad a. a. Liudvikas Abramavičius buvęs didelis lietuvių ir gudų bičiulis ir drąsus jų tautinių kultūrinių reikalų gynėjas. Anot dir. Luckevičiaus, velionies redaguotas „Przegląd Wileński“ buvęs vienintelė laisva tribūna, kur dažnai buvo ginami vietos gudų ir lietuvių reikalai ir keliamos jų tautinės ir kultūrinės teisės. Kun. Kr. Čibiras pažymėjo, kad lietuviai prie velionies kreipdavosi su pasitikėjimu, o jis lietuvių skaudulius visada suprasdavo, atjausdavo ir duodavo savo patarimų.

Paskaitos amatininkams

Kovo 26 d. įvyko Vilniaus Lietuvių Amatininkų Draugijos narių eilinis susirinkimas. Jame buvo dvi paskaitos. Mgr. V. Martinkėnas skaitė apie paskutinių dienų įvykius Klaipėdos krašte ir inž. M. Kraužlys — apie Čeko Slovakijos likimą.

Dėl Kauno laikraščių

Iš Kauno atvykę žmonės pasakoja, kad dabar visi Lietuvos miestų ir geležinkelių kioskai pilni iš Lenkijos siunčiamų lenkiškų laikraščių. Tuo tarpu Vilniuje kai kurie Kauno laikraščiai („Lietuvos Aidas“, „XX Amžius“, „Lietuvos Žinios“) galima nusipirkti tik vietos dviejuose lietuvių knygynuose ir *viename* Mickevičiaus gatvės kioske. Daugiau niekur nėra. Taip pat nėra Kauno laikraščių ir Vilniaus geležinkelio stoties kioske, kurį laiko laikraščių platinimo bendrovė „Ruch“. Pasiteiravus, kodėl „Ruch“, siuntinėdamas Kaunan lenkų laikraščius, nepasistengia persigabenti ir Kaune leidžiamų lietuviškų laikraščių, jo vedėjai aiškinasi tuo reikalu jau darę žygių, bet vis sutinką kliūčių, kurios yra susijusios su devizų išvežimo suvaržymais.

Bet sunku tikėti, kad „Ruch“ vien dėl devizinių suvaržymų neįstengia persigabenti Kauno laikraščių. Jeigu parsigabena Vilniaus lietuvių knygynai, tai juo labiau be kliūčių galėtų tai padaryti ir „Ruch“.

Padėka

Vilniaus Lietuvių Sanitarinės Pagalbos Draugijos Ligoninės Direktoriui Dr Vyt. Legeikai ir dr. P. Čibirui, gailestingoms seselėms ir tarnaitėms mūsų sunkiai sergantį tėvelį Feliksą Akstiną gydžiusiems, prižiūrėjusiems ir su širdžia globojusiems tariame nuoširdų ačiū.

Šeima.

Vengrai užėmė Slovakijos dalį

Šio mėn. 24 dieną vengrų kariuomenė netikėtai perėjo Karpatų Ukrainos-Slovakijos sieną ir tą dieną užėmė visą Slovakijos pasienį. Kitą dieną žygiavo dar toliau užimdama vis naujus plotus. Kadangi slovakams vokiečiai dar nepadėjo suorganizuoti kariuomenės, tai su vengrais įvyko tik nedideli susirėmimai, nors vengrai keliose vietose iš lėktuvų bombardavo slovakų kariškus būrius ir Hlinkos gvardiją.

Slovakijos užsienių reikalų ministras Durčanskis kelis kartus siuntė Vengrijos vyriausybei protestą, bet iš to nieko neišėjo ir vengrai savo kariuomenės neatitraukė. Kaip vėliau paaiškėjo vengrai yra pasiryžę paimti į savo rankas geležinkelio Košice-Sončas liniją, kuri Vengrijai turėtų didelės ekonominės ir stratėginės reikšmės.

Papildomai pranešama, kad per kelias kovos dienas vengrai sunaikino 25 slovakų lėktuvus, kurie yra likę nuo čekų kariuomenės. Vengrų eskadros sunaikino ne tik slovakų lėktuvus, bet ir Iglos mieste karo aerodromą.

Paskutinės telegramos praneša, kad Vengrija sutiko su slovakais derėtis dėl sienos nustatymo.

×

Tuo pačiu metu gauta žinių, kad vokiečių kariuomenė Slovakijoje turi užėmusi ne tik sutartimi jai užleistas vietas, bet ir savo nuožiūra tvarkosi, visiškai nesiklausdama Slovakijos valdžios nuomonės.

KARAS ISPANIJOJE

Vyriausybinkų pasiuntiniai iš Madrido atvyko Burgosan ir prasidėjo derybas, kurios pasibaigė vyriausybininkų pasidavimu. Gen. Frankas dar kartą pabrėžė, kad nubausti bus tik vyriausieji kriminaliniai nusikaltėliai. Nacionalistai į Madridą įeis dar šią savaitę.

Per derybas paaiškėjo, kad Madrido nebeklauso daugelis kitų vyriausybininkų miestų. Madrido pasidavimas, vadinas, dar nėra naminio karo užbaigimas. Gal todėl nacionalistai Kordobos apylinkėse pradėjo pulti vyriausybininkus. Jų frontas be didesnių sunkumų buvo pralaužtas ir į vyriausybininkų užpakalį pradėjo veržtis nacionalistų kavalerijos būriai. Čia nacionalistams vadovauja žinomas gen. Liano.

Prancūzai pažadėjo ncionalistams atiduoti karo laivyną, kuris pasislėpė Bizertoje po sukilimo Kartagenoje. Anglai jau atidavė jiems vieną laivą, pasislėpusį Gibraltare.

Po Lebreno vizito Anglijoje

Prancūzijos telegramų agentūros „Havas“ specialus atstovas praneša, kad Prancūzijos prezidento Lebreno kelionė į Londoną iškilmingai buvo baigta šio mėn. 23 dieną.

Prancūzijos prezidento Lebruno vizito proga buvo įrodytas visiškas britų visuomenės ir vyriausybės noras kuo glaudžiausiai bendradarbiauti su Prancūzija taikos išsaugojimo labui. Jaudinančios manifestacijos Vestminster halėje, Lebreno atsilankymas Vindzoro pilyje ir Dovning stryte, pagaliau, didingos vaišės britų užsienių reikalų ministerijoje kaip tik davė progos dar labiau, jei tik tatai galėjo būti įmanoma, sustiprinti tuos ryšius, kurie jungia Prancūziją ir Didžiąją Britaniją. Prancūzijos užsienių reikalų ministras Bone iš savo pusės turėjo daug progų pasitarti su oficialiais britų asmenimis. Tarp kitko, Bone turėjo progos pasikalbėti su ministru Halifaksu apie tuos diplomatinius pasitarimus, kurie buvo pradėti dėl tarptautinio saugumo sustiprinimo Europoje. Kaip žinoma, Anglija ir Prancūzija yra lygiai pasiryžusios įsikišti ir užkirsti kelią grasinimam suvereninių valstybių nepriklausomybei. Tačiau abi didžiosios valstybės tų pastangų, kurių iš jų laukiama, svarumą gali nustatyti tik per pasitarimus su tomis valstybėmis, kurios yra tiesiog suinteresuotos rytinių sienų išsaugojimu.

Prancūzija ir Anglija pasitiki savimi

Paryžiaus dienraštis „Temps“, kurs prieš kelias dienas pradėjo labai atvirai ir griežtai kalbėti, rašo apie pasaulio susirūpinimą, kad tarptautinio gyvenimo formos „gresia sugrįžti atgal į barbarizmo laikus ir kad vienintelis lemiamas faktorius yra tiktai jėga“. Abi Europos Vakarų didžiosios valstybės Prancūzija ir Anglija esančios pakankamai stiprios, kad galėtų ramiai žiūrėti tikrovei į akis. Prancūzijos kariuomenė gal geriausia pasauly, o Anglijos laivynas aiškiai yra galingiausias. Mažino linija esanti nepaimama. Abi imperijos turi neišsemiamus aukso ir žaliavų šaltinius, prie kurių, reikalui esant, Jungtinės Amerikos Valstybės pridės savo išteklius. Tačiau Anglija ir Prancūzija negalvoja vien apie savo saugumą. Jos nori, „kad pa sauly dar liktų kiek laisvo oro, kur civilizacija galėtų laisviau atsikvėpti“. Dėl tų priežasčių jos negali atskirti savo likimo nuo kitų tautų likimo“. Jei jos tai padarytų, tai galėtų nuvesti prie neapskaičiuojamų pavojų.

Toliau dienraštis „Temps“ pažymi, kad jų karo jėgos visai nėra sugriautos. Toji kariškoji jėga neabejotinai galėsianti išnaikinti baimes, kurios kilo vienoj kitoj valstybėj. Laikraštis pareiškia viltį, kad Vokietija ir Italija gerokai pagalvos, kol jos imsis naujos akcijos. Jei Vokietija bandys eiti prie viešpatavimo Europoj, pasėkos gali būti baisios. Istorija rodo, kad visi panašūs mėginimai ligšiol nuvesdavo prie katastrofos. Prancūzija šiuo metu turi būti tvirta ir griežta ir telkti visas savo jėgas.

Mažosios valstybės neturinčios klausyti Anglijos

Sako vokiečių spauda

Įtakingas Berlyno dienraštis „Berliner Boersen Zeitung“ neseniai įsidėjo platų įžanginį straipsnį, kuriame rašo, kad Anglijos pasiūlymas mažosioms ir vidutinėms valstybėms, dalyvauti prieš Vokietiją nukreipto bloko organizavime negalįs būti kitaip išaiškintas, kaip „savižudybe“.

Svarstydamas Anglijos varomos „apsupimo“ politikos tikslus, kuriems įvykdyti ji nori įtraukti ir Europos mažąsias ir vidutines valstybes, laikraštis pažymi, kad didžioji tų valstybių dalis turėjo su Vokietija visiškai korektiškus santykius, nes jos stengėsi laikytis neitralumo politikos. Tų valstybių tarpe „B.B.Z.“ mini ir Baltijos valstybes. Visos tos valstybės neturinčios jokio pagrindo būti nepatenkitos ir keisti savo santykius su Vokietija.

Jei tos valstybės gyveno su Vokietija geruose kaimynų santykiuose ligi to laiko, kol Vokietija ėmėsi daryti tvarką Vidurinėj Europoj, jokiu būdu nesą manoma, kad jos dabar norėtų dalyvauti Anglijos varomoj politikoj — tuo labiau dabar, kada visų akivaizdoj yra Čeko-Slovakijos likimas. Europoj apskritai nesa jokios mažosios valstybės, kuri būtų variusi tokią „savižudybės politiką“ kaip Čeko-Slovakija.

Mažosios valstybės ramiai galinčios pasikliauti Vokietija, kuri sugebėsianti padaryti(?) tokią buklę, kad tų valstybių piliečiai galėtų ramiai miegoti. „B.B.Z.“ mano, kad daugelis valstybių nepaklausysią Anglijos pasiūlymų. Nežiūrint į tai, Vokietija vis dėlto turinti įdėmiai sekti dabartinius įvykius.

Įvairu-įdomu

Čiuožikė uždirbanti 17 kartų daugiau už Čemberleną

Amerikos Jungtinių Valstybių laikraščiai rašo, kad buvusioji pasaulinė čiuožimo meisterė Sonia Henie uždirbanti 17 kartų daugiau už Anglijos ministrą pirmininką Čemberleną. Ji jau seniai esanti pasidariusi milijonierė. Iš vienui vienos filmos, kurioje Sonia Henie vaidinusi svarbiausią vaidmenį, pastatymo bendrovė gavusi 180 mil. frankų pajamų. Sonia Henie filmose vaidina jau trečius metus. 1938 metais ji uždirbusi 175 000 svarų. Anglijos ministras pirmininkas Čemberlenas per metus teuždirbąs tik 10.000 svarų. Sonia Henie uždirbanti net pustrečio karto daugiau ir už Gretą Garbo. Tai bent uždarbis.

Burmistras verčiamas gerti iš indo su plaukiojančiomis žuvimis

Šiomis dienomis Belgijos mieste Crammont perėmė pareigas naujas burmisrtras. Tas pareigų perėmimas buvo įvykdytas su tam tikra, tiesa, nepaprasta tradicija, būtent: burmistrui teko atsigerti vandens iš indo su plaukiojančiomis žuvimis. Tai šimtametė tradicija, kilusi iš viduramžių prisiminti įvykiui, kada tas miestas buvo apsiaustas priešų, o miesto gyventojams teko gerti vandenį iš kudrų ir paprastų balų. Šiuo metu Crammonto miestas turi gerą vandentiekį, tačiau pareigas eiti pradedančiam naujam burmistrui tebeduodama atsigerti vandens iš indo su gyvomis žuvimis.

3 metų amžiaus, o 1,55 metrų ūgio ir 2 metų rūkytojas

Prancūzų laikraščiai praneša iš New Yorko, kad vietos gyventojus labai sudominęs nepaprastas augimo atsitikimas. Lenoxo Hillio ligoninėje esąs 3 metų amžiaus vaikas, kuris augąs nepaprastu greičiu. Per kelias savaites tas vaikas iš 70 cm. užaugęs iki 1,55 m. ūgio. Vaikas ir toliau augąs nepaprastai greit. Amerikos gydytojai tą reiškinį aiškina nenormaliu vidurinių liaukų veikimu. Vaikas dvasiškai yra visai normalus ir gerai jaučiasi.

Iš Belgrado pranešama, kad pats jauniausias pasaulio rūkytojas yra 2 metų amžiaus Vinicos gyventojas Diokicas Kastratovičius. Tėvas jam davęs rūkyti pirmąją cigaretę 18 mėnesių amžiuje. Dabar vaikas visai nebegalįs gyventi nerūkęs.

Ligonių hipnotizuotojas bažnyčioje

Vieno Londono priemiesčio protestantų bažnyčioje kiekvieną vakarą vyksta keisti dalykai. Dvasininko prižiūrimas žmogus, kuris savo hipnozinėmis galiomis ir paprastu prisilietimu galįs akliems grąžinti regėjimą, kurtiems klausą, paraližuotiems normalų judėjimą ir išgydyti puolamąja liga sergančius ligonis. Tai aukšto ūgio, išblyškęs vyras. Jis esąs apsisiautęs labai plačia mantija su plačiomis rankovėmis. Susirinkusius ligonis jis hipnotizuojąs maža elektros lempute, šviesdamas jąja ligonims tiesiai į akis.

Į bažnyčios susirinkimus vakarais suplaukiančios minios žmonių, nes visi esą labai susidomėję tuo „stebukladariu“.

„AIDO“ REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59.
Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Užsienyje dvigubai.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH“ Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**.